

ІНВЕСТИЦІЇ: СУЧАСНЕ РОЗУМІННЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ

**Ястремська О. М.
Яблонська-Агу Н. Л.**

Уточнено визначення поняття "інвестиції" та їх класифікацію з урахуванням сучасних особливостей розвитку економіки. Досліджено сучасні визначення поняття "інвестиції", розглянуто його відмінності, чинники впливу. Виявлені чинники використано як класифікаційні ознаки інвестицій. Доведено доцільність застосування таких додаткових класифікаційних ознак інвестицій, що характеризують їх види, як: спрямованість інвестування, вид очікуваного ефекту, достатність інформації для прийняття рішення про інвестування, мотивація, мета вкладання активів, значущість цілей інвестування.

Ключові слова: інвестиції, інвестування, чинники впливу, класифікація інвестицій, мотивація, мета інвестування, значущість цілей.

ИНВЕСТИЦИИ: СОВРЕМЕННОЕ ПОНИМАНИЕ И КЛАССИФИКАЦИЯ

**Ястремская Е. Н.
Яблонская-Агу Н. Л.**

Уточнены определение понятия "инвестиции" и их классификация с учетом современных особенностей развития экономики. Исследованы современные определения понятия "инвестиции", рассмотрены его особенности, факторы влияния. Выявленные факторы использованы как классификационные признаки инвестиций. Доказана целесообразность использования таких дополнительных классификационных признаков инвестиций, которые характеризуют их виды, как: направленность инвестирования, вид ожидаемого экономического эффекта, достаточность информации для принятия решения об инвестировании, мотивация, цель вложения активов, значимость целей инвестирования.

Ключевые слова: инвестиции, инвестирование, факторы влияния, классификация инвестиций, мотивация, цель инвестирования, значимость целей.

INVESTMENTS: MODERN UNDERSTANDING AND CLASSIFICATION

**O. Iastremska
N. Yablonska-Agu**

The definition and classifications of the concept "investments" have been specified taking into account the current economy development features. Modern definitions of the concept "investments" have been studied, its features, factors of influence have been considered. The revealed factors have been used as classification features of investments. The expediency of the use of such additional classification features of investments characterizing their types as: orientation of investing, type of the expected economic effect, sufficiency of information for decision-making about investing, motivation, the aim of investment of assets, the importance of aims of investing has been substantiated.

Keywords: investments, investing, factors of influence, classification of investments, motivation, aim of investing, importance of aims.

Вчені-економісти різних шкіл минулого ретельно досліджували процеси інвестування щодо їх перебігу в середовищі доіндустріальної та індустріальної економіки. В умовах сьогодення, коли сучасне суспільство визнане інформаційним і глобалізованим, а умови ведення бізнесу швидкозмінними й ризикованими, розроблені теорії інвестування, які застосовувались для сталого економічного середовища, потребують уточнення, подальшого розвитку й оновлення. Нагальними питаннями, що потребують вирішення, є коригування визначення інвестицій, їх класифікації, стратегічної ролі держави в управлінні інвестиційною діяльністю й соціально-економічним розвитком взагалі, її взаємодії з органами регіонального управління, тобто процесів інституціоналізації. Ці питання певною мірою були досліджені багатьма вченими [1 – 12] тощо.

Здійснення сучасної інвестиційної діяльності викрило існування низки практичних проблем, вирішення яких вимагає проведення глибоких теоретичних досліджень базових категорій, притаманних ринковим інвестиційним відносинам та їх взаємодії. Без цього неможливе створення дієвих довгострокових заходів, які складають процес управління інвестиційною діяльністю.

Тому *метою статті* є уточнення визначення поняття "інвестиції" та його класифікації з урахуванням сучасних особливостей розвитку економіки.

Інвестиції є основою й необхідною умовою безперервності суспільного відтворення. Для того щоб інвестиції виконували покладені на них функції, вони повинні пройти всі стадії кругообігу у сферах виробництва й обігу, перебуваючи одночасно в трьох формах: грошовій, виробничій і товарній. На першій стадії кругообігу (Гроші Г – Товар Т), коли інвестиції в основному виступають у грошовій формі, тобто інвестори надають фінансові ресурси підприємствам під ефективні інвестиційні проекти, суб'єкти господарювання – реципієнти – вкладають їх у розвиток бізнесу, здобуваючи засоби виробництва (основні виробничі фонди, оборотні кошти) і робочу силу. Якщо інвестиції не освоюються, вони не будуть виконувати свого призначення й перейдуть у категорію "заощадження", тобто перерветься процес інвестиційного кругообігу. На другій фазі кругообігу (Товар Т – Новий товар Т') у разі об'єднання трудових ресурсів із засобами виробництва інвестиції сприяють створенню і випуску конкурентоспроможної продукції. В іншому випадку засоби виробництва застарівають, трудові ресурси втрачають свої професійні навички і слабкою ланкою кругообігу стає виробнича форма інвестицій. На третій фазі кругообігу (Новий товар Т' – Отримані гроші Г') головною проблемою є реалізація виробленої продукції, яка дозволяє сформувати нові інвестиційні потоки, тобто інвестиції набувають товарної форми.

Як довели проведені дослідження, характерними рисами кругообігу інвестицій на етапі трансформації економіки України у світову економічну систему в цілому є наступні. Грошова форма інвестицій перебуває під впливом об'єктивно-суб'єктивних факторів ринку. До основних об'єктивних факторів доцільно віднести: існуючу фіскально-монетарну політику держави, правове поле, рівень розвитку ринкової інфраструктури, демографічні та екологічні чинники; до суб'єктивних – особливості поведінки інвесторів, наявність у них потреби в вкладанні коштів, бажаний рівень прибутковості інвестицій, інформованість та ін. На сьогодні в Україні відсутня стійка активна тенденція до збільшення частки валових інвестицій і капіталовкладень в обсязі валового внутрішнього продукту, що свідчить про існування проблемних симптомів в інвестиційному кругообігу. Виробнича форма інвестицій більшою мірою зазнає впливу з боку факторів внутрішнього середовища промислових підприємств, а саме стану основних виробничих фондів, трудових ресурсів, наявності оборотних коштів, організаційних структур управління, обраної стратегічної альтернативи розвитку. Старіння основних фондів промисловості

і їх незначне оновлення, так само, як і наявність порушень у процесі здійснення інвестиційного кругообігу, підтверджує необхідність проведення реанімаційних заходів для його відновлення. Інвестиції в товарній формі знаходяться під впливом як ринкових факторів, так і факторів внутрішнього середовища підприємств, а саме: очікування споживачів продукції, їхнього рівня добробуту, пропозицій конкурентів, обраної маркетингової стратегії підприємства, рівня його інформованості про зовнішнє оточення в цілому. В умовах високої мінливості потреб споживачів підприємство повинне використовувати інновації, щоб на його продукцію був попит, а отже, не порушувався інвестиційний кругообіг. У зв'язку з цим визначальними показниками стану товарної форми інвестицій є: питома вага підприємств, що використовують інновації, кількість освоєних нових видів продукції та технологічних процесів. Аналіз цих даних підтверджує існування проблем і на третій фазі кругообігу інвестицій, тобто в процесі перебування їх у товарній формі. Таким чином, певні проблеми, які супроводжують кругообіг інвестицій на макrorівні, зумовили об'єктивну необхідність у дослідженні категоріального апарату інвестування, а саме категорій "інвестиції" та "інвестиційна діяльність", з метою їх актуалізації.

Згідно із законодавчою базою України інвестиції – це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності для отримання прибутку, або досягнення соціального ефекту [13].

Узагальнюючи виявлені особливості використання інвестицій та тлумачення діяльності щодо їх використання з позицій законодавства, можна зробити висновок про те, що інвестиційна діяльність відіграє вирішальну роль на всіх етапах товарно-грошового кругообігу суб'єктів господарювання, забезпечуючи зростання їх вартості, створення можливостей для соціального розвитку суспільства, що об'єднує суб'єктів, які мають як економічну, так і соціальну спрямованість.

Згідно із сучасними тенденціями соціалізації і консюмеризації економічних відносин інвестиційну діяльність та процес управління її здійсненням необхідно розглядати в економічному і соціальному аспектах. Економічний аспект передбачає дослідження економічних відносин у процесі інвестування, що спрямовані, як правило, на отримання прибутку; соціальний аспект передбачає дослідження мотивів і моделей поведінки суб'єктів інвестиційної діяльності як партнерів, якими можуть бути окремі особи, підприємства, регіони та держава. Ці обидва аспекти щільно пов'язані один з одним. Так, якщо партнери обрали моделі поведінки, що адекватні ситуації, і їх приватні інтереси узгоджуються із загальносуспільними, результат інвестиційної діяльності буде мати мультиплікативний характер, який полягатиме у збільшенні прибутку. Отже, з метою збільшення прибутку й отримання певного ефекту управління інвестиційною діяльністю необхідно розглядати в економічному та соціальному аспектах як соціально-економічний інститут. Кожен із цих аспектів проявляється на всіх таксономічних рівнях управління інвестуванням (макро-, мезо- та мікро-). Важливо підкреслити, що якщо глибинна сутність їх прояву є стабільною, то об'єктивно-суб'єктивні особливості реалізації відрізняються плинністю. Ефективне науково обґрунтоване здійснення інвестиційної діяльності суб'єктів ринку на будь-якому економічному рівні можливе на основі послідовної реалізації інвестиційної стратегії. З метою формування останньої необхідно насамперед визначити сутність, цілі та особливості інвестиційної діяльності, найбільш активними учасниками якої в контексті даного дослідження є промислові підприємства. Їхня інвестиційна діяльність є сукупністю цілеспрямованих практичних дій суб'єкта ринку господарювання щодо реалізації інвестицій [13]. Щодо об'єктів інвестиційної діяльності, цілі та особливості матеріальні ресурси, фінансові та інтелектуальні активи, що висту-

пають об'єктами майнового права. Суб'єкти інвестиційної діяльності можуть виступати одночасно в якості інвестора, постачальника та користувача інвестицій. У сучасних умовах підприємство промисловості необхідно розглядати насамперед як інвестора, тобто потенційного вкладника інвестиційних ресурсів, і одночасно як об'єкт вкладення. Розгляд підприємств в останньому аспекті зумовлений тим, що будь-який суб'єкт господарювання з метою залучення інвестиційних ресурсів повинен здійснювати певні дії щодо поліпшення своєї інвестиційної привабливості. У рамках здійснення інвестиційної діяльності підприємство-інвестор самостійно вирішує питання можливості, обсягів, напрямів та дохідності окремих інвестицій, які виступають первинною категорією, що є базою для побудови ієрархії інших, які відображають відтворення капіталу.

Термін "інвестиції" (англ. *investment*) походить від латинського слова *invest*, що в перекладі означає "вкладати". Тобто під інвестиціями слід розуміти будь-яке вкладення коштів з метою їх збільшення. Необхідно зауважити, що цей термін ототожнюється з поняттям "капіталовкладення". Класики наукової думки, наприклад, Хачатуров Т. С. [11], Шевчук В. Я. та Рогожин П. С. [14] розглядають інвестиції як капітальні вкладення. Більш широке тлумачення цього терміна наводять Р. Холт і С. Беренс [12], включаючи до капіталовкладень також поточні витрати, що впливають на одно-разові, тобто капіталовкладення. Бланк І. О. [1], Павлова Л. М. [9] та інші автори [2; 3; 6; 10; 11], яких більшість, визначають капітальні вкладення як такі, що забезпечують відтворення основних засобів. Узагальнюючи наведені тлумачення сутності капіталовкладень, доцільно зробити висновок про те, що вони є одним із видів інвестицій, що здійснюються незалежно від терміну в основні засоби суб'єктів господарювання.

Доцільно проаналізувати визначення інвестицій, спираючись на довідкові наукові видання. Так, у Великій радянській енциклопедії інвестиції розглядаються як довгострокові вкладення капіталу в промисловість, сільське господарство, транспорт та інші галузі економіки України і зарубіжних країн з метою отримання прибутку [17]. Економічні словники включають до інвестицій довгострокові вкладання не тільки капіталу, але й інтелектуальних цінностей, розширюючи мету інвестування до досягнення як економічного, так і соціального ефекту [18; 19]. Цієї ж думки дотримуються й сучасні науковці [15; 16], підкреслюючи важливість інвестицій для реалізації соціальних програм. Щодо об'єктів вкладання, на думку більшості науковців [8 – 10], об'єктами інвестицій є також фінансові ресурси, які спрямовуються на збільшення їх величини або забезпечення поточної вартості для отримання фінансових переваг у майбутньому, а також цінні папери, інтелектуальні цінності, товарні знаки, які використовують у короткострокових та довгострокових періодах, на що вказують також Бланк І. О. [1], Мелкумов Я. С. [7], А. Мертенс [8], Балабанов І. Т. [20].

У авторів зарубіжних економічних теорій [2; 3; 5; 12; 21 – 24] також є розбіжності щодо трактування інвестицій. Гітман Л. Дж. і Джонк М. Д. [3] підкреслюють фінансовий аспект інвестицій, розуміючи їх як вкладання в цінні папери, реальні активи, тобто інструменти, що забезпечують позитивну величину доходу, звертаючи увагу на їх соціальну спрямованість. Прибічниками реального, тобто матеріального аспекту інвестицій є К. Макконнелл і С. Брю, які розглядають інвестиції як витрати на виробництво, накопичення засобів виробництва та збільшення матеріальних запасів [5]. Інвестиції з позицій не тільки їх сутності, а й процесу використання досліджує Массе П. [6], зосереджуючи увагу на зміні їх вартості у часі, що є слушною пропозицією, враховуючи особливості перебігу інвестиційної діяльності.

Аналіз класичних та сучасних наукових і довідникових літературних джерел, праць вітчизняних та зарубіжних науковців дозволить зробити висновок про необхідність комплексного врахування особливостей економічної та соціальної природи

інвестицій, тобто про уточнення визначення цього складного поняття відповідно до набутого досвіду інвестування суб'єктами господарювання в ринковому просторі. Отже, запропоноване тлумачення дослідженого поняття є таким.

Інвестиції – це майнові, фінансові, інтелектуальні цінності, використання яких спрямоване на функціонування і розвиток суб'єкта господарювання, що супроводжується досягненням очікуваного ефекту за певний період часу у внутрішньому середовищі та/або зовнішньому оточенні, що відповідає об'єктивним умовам і суб'єктивним очікуванням учасників інвестиційної діяльності.

Позитивними відмінностями запропонованого визначення є: комплексність і необмеженість природи і предмету інвестування, врахування можливих стратегічних альтернатив життєдіяльності (функціонування, зростання і розвитку), об'єктивних умов і суб'єктивних інтересів учасників процесу, різноманітність наслідків і результатів та необмеженість за терміном, а також спрямованість на внутрішнє і зовнішнє середовище суб'єкта інвестиційного процесу.

Оскільки різні види інвестицій мають неоднакову значущість для функціонування та розвитку підприємств, а також потребують різної глибини аналізу й оцінювання, виникає необхідність в уточненні їх класифікації за актуальними в сучасних трансформаційних умовах ознаками. Важливість вирішення цього питання також полягає в тому, що різні види інвестицій мають неоднакову значущість для бізнес-процесу, розроблення та реалізації стратегій його перебігу, що вимагає застосування адекватних методів управління інвестуванням.

Проведені дослідження довели, що в економічній теорії існує значна кількість класифікацій інвестицій за різноманітними ознаками, серед яких є загальноприйняті [14] і спеціальні, пристосовані для певних цілей і особливостей підприємницької діяльності [2; 5]. Загальноприйняті класифікації обмежуються 4 – 5 способами розподілу інвестицій. Більшість авторів поділяють інвестиції за об'єктами вкладання на реальні та фінансові [1, 6]; за характером участі в інвестуванні – на прямі та непрямі (портфельні) [1; 10]; за періодом інвестування – на короткострокові та довгострокові [1; 5]; за формами власності інвесторів – на приватні, державні, іноземні та спільні [1; 5, 8]; за регіональною ознакою – на внутрішні та інвестиції за кордоном (іноземні) [1; 20]. Крім зазначених спільних рис класифікації мають формальні та суттєві розбіжності. Так, Пересада А. А. крім фінансових та реальних інвестицій окремо виділяє інноваційні та інтелектуальні інвестиції [10], тоді як Ліпсіц І. В. і Коссов В. В. [4] крім фінансових та реальних інвестицій розглядають інвестиції в нематеріальні активи, які в роботах Бланка І. О. [1], Шевчука В. Я. і Рогожина П. С. [14] віднесені до складу реальних інвестицій. Але, оскільки зазначені автори фактично оперують однаковими поняттями, що віднесені до різних видів інвестицій, ці розбіжності є несуттєвими.

Іншим напрямом розробки класифікації інвестицій є розгалуження та виділення їх окремого виду. Ліпсіц І. В. і Коссов В. В. запропонували розрізняти інвестиції в реальні активи за наступними видами [4]: інвестиції в підвищення ефективності, в розширення виробництва, у створення нових виробництв, інвестиції заради задоволення вимог державних органів управління щодо дотримання екологічних стандартів та безпеки продукції. Вважається сумнівною доцільність поданого розгалуження, оскільки воно не є достатньо аргументованим. Розроблена Г. Бірманом та С. Шмідтом спеціалізована класифікація інвестицій є більш розширеною й налічує такі типи ознак [21]: за видами використаних для інвестицій рідкісних ресурсів; за сумою вкладення; за способом впливу інших можливих інвестицій на доходи від даного інвестиційного проекту; за формою отримання доходу; за впливом на обсяги продажу; за функціональною діяльністю; за галузевою ознакою; за ступенем обов'язковості здійснення. Позитивною рисою цієї класифікації є розгляд незалежних, залежних та взає-

мовиключних інвестицій, які не аналізувалися в попередніх класифікаціях. Але більшість із типів інвестицій практично неможливо застосовувати без значної переробки у вітчизняному інвестиційному процесі. Отже, розглянута класифікація [21] є пристосованою для специфічних потреб окремих видів виробничої діяльності, тому її не рекомендується використовувати в повному обсязі для загальної оцінки інвестицій.

Найбільш поширені в літературі та практичній діяльності ознаки й види інвестицій є такими. За об'єктами вкладання коштів інвестиції поділяються на реальні та фінансові. Перші є вкладаннями в матеріальні та нематеріальні активи, що, перш за все, спираються на інноваційні процеси вдосконалення виробництва. Другі – передбачають вкладання коштів у фінансові активи, цінні папери, паї, внески, банківські депозити. Розподіл інвестицій на реальні та фінансові є підґрунтям для побудованих класифікацій інвестицій, які поширені в економічній теорії. За характером участі інвестора в управлінні процесом капіталовкладень інвестиції поділяються на прямі та непрямі, що передбачають як безпосереднє управління інвестиціями (прямі), так і опосередковане (непрямі) за допомогою фінансових посередників, що є професіоналами інвестиційного ринку. За періодом інвестування розрізняють короткострокові та довгострокові інвестиції. Проте такий розподіл є умовним, особливо залежно від темпів змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі суб'єктів господарювання, тому така класифікаційна ознака є, скоріше, теоретично, ніж практично значущою, оскільки має суб'єктивне підґрунтя для розподілу видів інвестицій. За формою власності інвестиційних ресурсів виділяють недержавні, державні, іноземні та спільні інвестиції, що залежать від правового статусу суб'єкта вкладання. За територіальною належністю інвестиції поділяються на внутрішні (вітчизняні) та зовнішні (зарубіжні). Останнім часом у світовій економіці більшість суб'єктів господарювання очікують на отримання зарубіжних інвестицій, які вважають більш привабливими, проте економічні реалії свідчать, що більшість зарубіжних інвестицій вкладається розвиненими країнами в економіку своїх партнерів, якими переважно є такі ж ринково розвинені країни. Тому суб'єкти господарювання, у першу чергу, повинні дбати про підвищення власної інвестиційної привабливості як головної умови залучення зарубіжних інвестицій для забезпечення свого розвитку та підвищення добробуту населення країни [2]. За величиною проінвестованих коштів інвестиції поділяються на малі, середні та великі, що більшою мірою відповідає суб'єктивним уявленням інвесторів та суб'єктів господарювання про необхідні обсяги інвестицій у зіставленні з їх реальною необхідною сумою. За ознакою взаємозалежності, яка використовується в інвестиційному менеджменті та запропонована зарубіжними вченими [22 – 24], інвестиції поділяються на незалежні, залежні та взаємовиключні щодо сприяння перебігу окремих інвестиційних проектів. Практична значущість цієї ознаки є надзвичайно важливою, оскільки вона пов'язана з альтернативністю інвестування як у різні об'єкти, так і в різні варіанти проектів щодо одного об'єкта. За джерелами формування інвестиційні ресурси поділяються на внутрішні й зовнішні, першими з яких є чистий прибуток та амортизаційні відрахування, а другими – кредитування, лізинг, акціонування та ін. Зовнішні інвестиції підвищують інвестиційну спроможність суб'єктів господарювання та доповнюють внутрішні, хоча є дорожчими та більш ризикованими.

Проте наведені класифікаційні знаки не є вичерпними. Спираючись на запропоноване у даній статті уточнене визначення поняття "інвестиції", їх класифікацію доцільно розширити, враховуючи соціально-економічну природу й поєднання об'єктивних умов та суб'єктивних інтересів учасників інвестиційного процесу. Введення додаткових класифікаційних ознак повинне мати не тільки теоретичне підґрунтя, але й практичне значення, що дозволить учасникам інвестиційного ринку використовувати їх з метою підвищення обґрунтованості ухвалення управлінських рішень у процесі інвестиційної діяльності.

Такими додатковими класифікаційними ознаками і видами інвестицій є наступні. За видом ефекту інвестиції доцільно розподіляти на економічні та соціальні, що відповідає сутності додаткових ефектів, які будуть супроводжувати інвестиційний процес та які очікують отримати всі учасники інвестиційної діяльності. Наведений розподіл є укрупненим, оскільки в такому разі до економічних інвестицій доцільно віднести такі, що сприятимуть отриманню ефектів від перебігу бізнес-процесів у внутрішньому середовищі та зовнішньому оточенні, тобто техніко-технологічних, організаційних, бюджетних, ринкових та ін., а до соціальних – такі, що сприятимуть покращенню якості життя населення в цілому та учасників інвестиційного процесу, наприклад, екологічні, що в практичній діяльності дозволить визначитися з можливими пільгами і компенсаціями інвесторам.

За поінформованістю інвестиції доцільно поділити на інформаційно достатні та інформаційно недостатні, що пов'язано з інформаційною прозорістю інвестиційної політики суб'єктів господарювання відносно інформування суб'єктів внутрішнього середовища та зовнішнього оточення про напрацьовані здобутки, потенційні можливості. Використання такої класифікаційної ознаки дозволить визначитися з альтернативами інвестиційних стратегій та джерел вкладання коштів, враховуючи інвестиційну привабливість підприємств [26].

За мотивацією суб'єктів інвестиційного процесу інвестиції доцільно розподілити на: раціональні, які спрямовані на отримання економічних здобутків; обмежено раціональні, що передбачають отримання як економічного, так і соціального ефекту; та ірраціональні, тобто емоційні – які спрямовані на формування позитивного іміджу, репутації, отримання досвіду інвестування в процесі роботи на певних ринках, з окремими видами ресурсів. Практична значущість запропонованої ознаки полягає в усвідомленні інвестором інформації про доцільність інвестування з урахуванням величини ризику та невизначеності його наслідків.

За метою інвестиції доцільно поділити на комерційні щодо оновлення основних засобів виробництва, їх придбання, розширення частки ринку, та некомерційні, метою яких є покращення якості життя, якості трудового життя, забезпечення гідної праці. Практична значущість запропонованої ознаки може стати вирішальною в процесі здійснення інноваційної діяльності для модернізації виробництва [27].

За значущістю цілей слід розмежувати стратегічні та підтримувальні інвестиції. До стратегічних цілей інвестиційної діяльності доцільно віднести досягнення високих темпів зростання капіталу та доходу (прибутку) підприємств, що забезпечується за рахунок здійснення вкладень у високоприбуткові інвестиційні проекти і прискорення реалізації окремих інвестиційних програм. Значущість цього завдання інвестиційної діяльності зростає в українському сучасному економічному середовищі через загальну нестабільність умов функціонування та специфічні проблеми становлення інвестиційного ринку, оскільки зазначені обставини збільшують імовірність втрати інвестиційного доходу і самих інвестованих капіталів. Підтримувальні цілі залежатимуть від обраної пріоритетності головних. Вони можуть полягати у збереженні фінансової стійкості, ринкової частки, покращенні інвестиційної привабливості, створенні позитивного іміджу. Прикладна цінність розподілу інвестицій за значущістю цілей полягає у визначенні пріоритетності заходів інвестиційних програм, їх структуруванні для обґрунтування термінів виконання.

Таким чином, під інвестиціями доцільно розуміти майнові, фінансові, інтелектуальні цінності, використання яких спрямоване на функціонування і розвиток суб'єкта господарювання, що супроводжується досягненням очікуваного ефекту за певний період часу у внутрішньому середовищі та/або зовнішньому оточенні, що відповідає об'єктивним умовам й суб'єктивним очікуванням учасників інвестиційної діяльності. Позитивними відмінностями запропонованого визначення є:

комплексність і необмеженість природи та предмету інвестування, врахування можливих стратегічних альтернатив життєдіяльності (функціонування, зростання і розвитку), об'єктивних умов і суб'єктивних інтересів учасників процесу, різноманітність наслідків та результатів і необмеженість за терміном, а також спрямованість на внутрішнє і зовнішнє середовище суб'єкта процесу капіталовкладень. Додатково, спираючись на особливості інвестиційного процесу, доцільно ввести такі класифікаційні ознаки та види інвестицій: за спрямованістю та видом очікуваного ефекту, достатністю інформації для прийняття рішення про інвестування, мотивацією та метою вкладання активів, значущістю цілей інвестування.

Соціально-економічна сутність і природа інвестицій, розгалуженість їх видів, цілей інвестиційної діяльності потребують подальшого дослідження особливостей її прояву в контексті як суспільних, так і ринкових відносин, тобто бізнес-середовища.

Література: 1. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент / И. А. Бланк. – К. : Ника-центр, Эльга, 2001. – 448 с. 2. Брейли Р. Принципы корпоративных финансов : пер. с англ. / Р. Брейли, С. Майерс. – М. : ЗАО "Олимп-Бизнес", 1997. – 1 020 с. 3. Гитман Л. Дж. Основы инвестирования / Л. Дж. Гитман, М. Д. Джонк ; пер. с англ. – М. : Дело, 1997. – 1 008 с. 4. Липсиц И. В. Инвестиционный проект: методы подготовки и анализа / И. В. Липсиц, В. В. Коссов. – М. : Изд. "БЕК", 1996. – 304 с. 5. Макконнелл К. Р. Экономикс : в 2 т. / К. Р. Макконнелл, С. Л. Брю. – Т. 1, 2. – М. : Республика, 1992. – 684 с. 6. Массе П. Критерии и методы оптимального определения капитальных вложений / П. Массе. – М. : Статистика, 1971. – 506 с. 7. Мелкумов Я. С. Экономическая оценка эффективности инвестиций / Я. С. Мелкумов. – М. : Финансы и статистика, 1997. – 160 с. 8. Мертенс А. В. Инвестиции / А. В. Мертенс. – К. : Киевское инвестиционное агентство, 1997. – 352 с. 9. Павлова Л. Н. Финансовый менеджмент / Л. Н. Павлова. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2010. – 268 с. 10. Пересада А. А. Основы инвестиционной деятельности / А. А. Пересада. – К. : Лібра, 1996. – 432 с. 11. Хачатуров Т. С. Эффективность капитальных вложений / Т. С. Хачатуров. – М. : Экономика, 1979. – 336 с. 12. Холт Р. Планирование инвестиций / Р. Холт, С. Беренс. – М. : Дело ЛТД, 2004. – 312 с. 13. Про інвестиційну діяльність : Закон України із змінами та доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 47. – С. 1351–1359. 14. Шевчук В. Я. Основи інвестиційної діяльності / В. Я. Шевчук, П. С. Рогожин. – К. : Генеза, 1997. – 384 с. 15. Фарат А. В. Влияние инновационно-инвестиционных процессов на развитие приоритетных отраслей Украины / А. В. Фарат // Экономика развития. – 2014. – № 1. – С. 22–27. 16. Крахінна В. А. Тенденції та проблеми розвитку інвестиційних комплексів у регіонах України / В. А. Крахінна // Экономика развития. – 2014. – № 3. – С. 28–32. 17. Большая советская энциклопедия / глав. ред. Б. А. Введенский. – 2-е изд. – М. : БСЭ, 1956. – Т. 39. – 664 с. 18. Економічний словник-довідник / за ред. проф. С. В. Мочерного. – К. : Феміна, 1995. – 368 с. 19. Краткий экономический словарь / под ред. Ю. А. Белым. – М. : Политиздат, 1999. – 400 с. 20. Балабанов И. Т. Основы финансового менеджмента. Как управлять капиталом? / И. Т. Балабанов. – М. : Финансы и статистика, 1995. – 384 с. 21. Бирман Г. Экономический анализ инвестиционных проектов / Г. Бирман, С. Шмидт ; пер. с англ. ; под ред. Л. П. Бельх. – М. : Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. – 632 с. 22. Block S. Foundations of Financial Management / S. Block, Y. Hirt. – Harvard, 1992. – 700 p. 23. Jones Charles P. Financial Management / Charles P. Jones. – Boston : IRWIN, 1992. – 704 p. 24. Really K. Investments / K. Really. – New York: The Dryden Press, 1992. – 672 p. 25. Хонко Я. Планирование и контроль капиталовложений : сокр. пер. со швед. и англ. / Я. Хонко ; авт. предисл. и науч. ред. Г. А. Егязарян. – М. : Экономика, 1987. – 192 с. 26. Вахович І. М. Методика оцінювання інвестиційної привабливості підприємства / І. М. Вахович, І. В. Олександренко, М. С. Забодюк // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 11 (161). – С. 154–160. 27. Yaskova N. Innovative focus of the investment activity within the

modernization of the national economy / N. Yaskova, M. Matveeva // Економічний часопис XXI. – 2014. – № 1–2 (1). – С. 42–45.

References: 1. Blank I. A. Investitsionnyy menedzhment / I. A. Blank. – K. : Nika-tsentr, Elga, 2001. – 448 p. 2. Breyli R. Printsipy korporativnykh finansov : per. s angl. / R. Breyli, S. Mayers. – M. : ZAO "Olimp-Biznes", 1997. – 1 020 p. 3. Gitman L. Dzh. Osnovy investirovaniya / L. Dzh. Gitman, M. D. Dzhonk ; per. s angl. – M. : Delo, 1997. – 1 008 p. 4. Lipsits I. V. Investitsionnyy proekt: metody podgotovki i analiza / I. V. Lipsits, V. V. Kossov. – M. : Izd. BEK, 1996. – 304 p. 5. Makonnell K. R. Ekonomiks : 2 vol. / K. R. Makonnell, S. L. Bryu. – Vol. 1, 2. – M. : Respublika, 1992. – 684 p. 6. Masse P. Kriterii i metody optimalnogo opredeleniya kapitalnykh vlozheniy / P. Masse. – M. : Statistika, 1971. – 506 p. 7. Melkumov Ya. S. Ekonomicheskaya otsenka effektivnosti investitsiy / Ya. S. Melkumov. – M. : Finansy i statistika, 1997. – 160 p. 8. Mertens A. V. Investitsii / A. V. Mertens. – K. : Kievskoe investitsionnoe agentstvo, 1997. – 352 p. 9. Pavlova L. N. Finansovyy menedzhment / L. N. Pavlova. – M. : YUNITI-DANA, 2010. – 268 p. 10. Peresada A. A. Osnovy investitsionnoy deyatel'nosti / A. A. Peresada. – K. : Libra, 1996. – 432 p. 11. Khachaturov T. S. Effektivnost kapitalnykh vlozheniy / T. S. Khachaturov. – M. : Ekonomika, 1979. – 336 p. 12. Kholt R. Planirovaniye investitsiy / R. Kholt, S. Berens. – M. : Delo LTD, 2004. – 312 p. 13. Pro investytsiinu diialnist : Zakon Ukrainy iz zminamy ta dopovnenniamy // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 1991. – No. 47. – P. 1351–1359. 14. Shevchuk V. Ya. Osnovy investytsiinoi diialnosti / V. Ya. Shevchuk, P. S. Rohozhyn. – K. : Heneza, 1997. – 384 p. 15. Farat A. V. Vliyanie innovatsionno-investitsionnykh protsessov na razvitie prioritnykh otrasley Ukrainy [The Impact of Innovation and Investment Processes on Ukraine's Priority Industries Development] / A. V. Farat // Ekonomika rozvytku. – 2014. – No. 1. – P. 22–27. 16. Krakhina V. A. Tendentsii ta problemy rozvytku investytsiynykh kompleksiv u rehionakh Ukrainy [Tendencies and Problems of Investment Complexes Development in Ukraine's Regions] / V. A. Krakhina // Ekonomika rozvytku. – 2014. – No. 3. – P. 28–32. 17. Bolshaya sovsotskaya entsiklopediya / glav. red. B. A. Vvedenskiy. – 2-e izd. – M. : BSE, 1956. – T. 39. – 664 p. 18. Ekonomichnyi slovnyk-dovidnyk / za red. prof. S. V. Mochernoho. – K. : Femina, 1995. – 368 p. 19. Kratkiy ekonomicheskyy slovar / pod red. Yu. A. Belim. – M. : Politizdat, 1999. – 400 p. 20. Balabanov I. T. Osnovy finansovogo menedzhmenta. Kak upravlyat kapitalom? / I. T. Balabanov. – M. : Finansy i statistika, 1995. – 384 p. 21. Birman G. Ekonomicheskyy analiz investitsionnykh proektov / G. Birman, S. Shmidt ; per. s angl.; pod red. L. P. Belykh. – M. : Banki i birzhi, YUNITI, 1997. – 632 p. 22. Block S. Foundations of Financial Management / S. Block, Y. Hirt. – Harvard, 1992. – 700 p. 23. Jones Charles P. Financial Management / Charles P. Jones. – Boston : IRWIN, 1992. – 704 p. 24. Really K. Investments / K. Really. – New York : The Dryden Press, 1992. – 672 p. 25. Khonko Ya. Planirovaniye i kontrol kapitalovlozheniy : sokr. per. so shved. i angl. / Ya. Khonko ; avt. predisl. i nauch. red. G. A. Egiyazaryan. – M. : Ekonomika, 1987. – 192 p. 26. Vakhovych I. M. Metodyka otsiniuvannia investytsiinoi pryvablyvosti pidpriemstva [Company Investment Attractiveness Evaluation Methods] / I. M. Vakhovych, I. V. Oleksandrenko, M. S. Zabodiuk // Aktualni problemy ekonomiky. – 2014. – No. 11 (161). – P. 154–160. 27. Yaskova N. Innovative focus of the investment activity within the modernization of the national economy / N. Yaskova, M. Matveeva // Ekonomichnyi chasopys XXI. – 2014. – No. 1–2 (1). – P. 42–45.

Інформація про авторів

Ястремська Олена Миколаївна – докт. екон. наук, професор, завідувач кафедри економіки, організації та планування діяльності підприємства Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (61166, Україна, м. Харків, пр. Леніна, 9-А, e-mail: yastr@inbox.ru).

Яблонська-Агу Наталія Леонідівна – аспірант кафедри організації виробництва і управління персоналом Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (61102, Україна, м. Харків, вул. Фрунзе, 21, e-mail: kafeorprep@hneu.edu.ua).

Информация об авторах

Ястремская Елена Николаевна – докт. экон. наук, профессор, заведующая кафедрой экономики, организации и планирования деятельности предприятия Харьковского национального экономического университета имени Семена Кузнеця (61166, Украина, г. Харьков, пр. Ленина, 9-А, e-mail: yastr@inbox.ru).

Яблонская-Агу Наталья Леонидовна – аспирант кафедры организации производства и управления персоналом Национального технического университета "Харьковский политехнический институт" (61102, Украина, г. Харьков, ул. Фрунзе, 21, e-mail: kafeoprep@hneu.edu.ua).

Information about the authors

O. Iastremska – Doctor of Science in Economics, Professor, Head of the Department of Economy, Organization and Planning of Enterprise Activity of Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9-A Lenin Ave., 61166, Kharkiv, Ukraine, e-mail: yastr@inbox.ru).

N. Yablonska-Agu – postgraduate student of the Department of Organization of Production and Personnel Management of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" (21 Frunze Ave., 61102, Kharkiv, Ukraine, e-mail: kafeoprep@hneu.edu.ua).

*Стаття надійшла до ред.
03.12.2014 р.*

УДК 65.014

JEL Classification: D21; D82

**ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ
ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ
НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ**

Щербак А. М.

Розглянуто основні аспекти інформаційного управління як засобу раціонального використання інформаційних процесів задля управління та розвитку соціально-економічних систем, а також проаналізовано наявну ситуацію щодо організації та використання інформації на промисловому підприємстві. Досліджено вплив інформаційних процесів на діяльність промислового підприємства та можливість якісних змін у процесі їх упровадження в управління промисловим підприємством. Проаналізовано сутність потреб промислових підприємств у використанні інформаційних процесів. Уточнено теоретичні основи поняття "інформаційне управління", розглянуто наявні та запропоновано нове поняття "інформаційний процес".

Ключові слова: інформаційне управління, інформаційний процес, інформаційні технології, інформаційні системи.

.....

**ОСОБЕННОСТИ ИНФОРМАЦИОННОГО УПРАВЛЕНИЯ
И ИНФОРМАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ НА ПРОМЫШЛЕННОМ ПРЕДПРИЯТИИ**

Щербак А. М.

Рассмотрены основные аспекты информационного управления как средства рационального использования информационных процессов для управления и развития социально-экономических систем, а также проанализирована сложившаяся ситуация в организации и использовании информации на промышленном предприятии. Исследовано влияние информационных процессов на деятельность промышленного предприятия и возможность качественных изменений в управлении промышленным предприятием при их внедрении. Проана-